

Asia

Ympäristöneuvosto 23.10.2020 Luxembourg

Kokous

23.10.2020

Ympäristöneuvosto hyväksyi osittaisen yleisnäkemyksen eurooppalaisesta ilmastolaista ja hyväksyi päätelmät EU:n biodiversiteettistrategiasta.

A-kohdissa vahvistettiin neuvoston kanta juomavesidirektiivin tarkistamiseen sekä hyväksyttiin muut asialistalla olleet A-kohdat.

AOB-kohdissa Puola esitteli ehdotuksen päästökaupan uudistamiseksi.

Hollanti informoi sopeutumista ja kiertotaloutta koskevista kokouksista. Liettua informoi tulevasta Espoon sopimuksen osapuolten MOP-8 -kokouksesta. Komissio esitteli juuri julkistettuja aloitteitaan: tiedonanto kemikaalistrategiasta, tiedonanto muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden edistämisestä ympäristöasioissa EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa, asetusehdotus nk. Århus-asetuksen muuttamiseksi sekä päätösehdotus 8. ympäristöohjelmasta.

Suomea edusti kokouksessa ympäristö- ja ilmastoministeri Krista Mikkonen.

A-kohtien hyväksyminen

Neuvosto vahvisti kantansa juomavesidirektiivin tarkistamiseen (asiakirja 6230/20 + ADD1). BG äänesti vastaan, AT pidättäytyi äänestyksestä.

Muut A-kohdat hyväksyttiin asiakirjojen 12067/20, 12067/20 COR1 mukaisesti.

Ilmastolaki (European Climate law)

Pj:n tarkoitus oli saavuttaa osittainen yleisnäkemyks puheenjohtajan kompromissitekstistä (asiakirja 12083/20). Pj:n kompromissitekstissä päästövähennystavoitetta koskevat kohdat olivat hakasuluissa, niistä on tarkoitus päättää Eurooppa-neuvoston kokouksessa joulukuussa. Puheenjohtajan kompromissiesitys sai jäsenmailta tukea, puheenvuoroissa kiiteltiin puheenjohtajaa suuresta työstä ja hyvästä ja tasapainoisesta tekstistä. FR olisi halunnut tekstin olevan kunnianhimoisempi. Useissa puheenvuoroissa korostettiin olevan tärkeää, että EU saavuttaa sovun ilmastolaista ja tavoitteesta tänä vuonna, jotta päivitetty päästövähennystavoite voidaan toimittaa YK:lle vielä tämän vuoden puolella. Useissa puheenvuoroissa myös korostettiin olevan tärkeää, että trilogit Euroopan Parlamentin kanssa päästään aloittamaan pian.

Vaikka varsinaisesta päästövähennystavoitteesta ei neuvoteltu, monet jäsenmaat osoittivat tukensa vähintään 55% tavoitteelle. Suomi sanoi, että tämä pitäisi nähdä minimitalvoitteena, joka tulisi ylittää. SE totesi voivansa tukea vähintään 60% tavoitetta ja pyrkimystä kohti 65% tavoitetta. DK tuki 65% tavoitetta. Pj:n tekstissä ilmastoneutraalisuustavoite on EU-tason tavoite. Jäsenmaakohtaista tavoitetta tukivat mm. SE, LU, DK, ES ja AT, jotka jättivät kokouksen päätteeksi yhteisen lausuman, sekä NL. Myös Suomi ja LV olivat valmiit hyväksymään jäsenmaakohtaisen tavoitteen. Kirjausta negatiivisista päästöistä vuoden 2050 jälkeen kannattivat LU, DK, SE, BE ja FI. Myös LV olisi voinut hyväksyä ko. kirjauksen.

Pj. oli jakanut ennen neuvoston kokousta uuden kompromissiehdotuksen artiklaan 3 paraan 2. Pj:n kompromissiehdotus ei sellaisenaan ollut kaikkien hyväksyttävissä vaan RO esitti siihen muutosehdotuksen, jota tukivat BG, CZ ja PL. Pj. teki uuden ehdotuksen, jonka kaikki jäsenmaat olivat lopulta valmiit hyväksymään. Uusi teksti sisällytettiin artiklaan 3 paraan 2. *"Within the framework of this and future reviews, the Commission shall assess in particular the availability under Union law of adequate instruments and incentives for mobilising the investments needed, and propose measures as necessary"*.

Monien maiden ja erityisesti Itä-Euroopan maiden puheenvuoroissa korostettiin kansallisten olosuhteiden huomioimista. Itä-Euroopan maat korostivat myös reiluutta tavoitteiden asettamisessa, jäsenmaiden oikeutta määritellä itse oma energiamixinsa sekä jäsenmaakohtaisia vaikutustenarviointeja tavoitteen toimeenpanemiseksi. Lisäksi Eurooppa-neuvoston roolia tavoitteesta päättämisessä korostettiin. CY ja MT korostivat saarivaltioiden erityisoloja.

Komissio (EVP Frans Timmermans) totesi pandemian olevan nyt keskeinen huoli mutta ilmastokriisi ei häviä. Ilmastolaki on paras tapa varmistaa 2050 ilmastoneutraalisuus. Se tuo ennustettavuutta, jota myös yksityiseltä sektorilta on paljon toivottu. Pandemian jälkeen on mahdollisuus kestävään elpymiseen. Tulevan 2030 -lainsäädännön osalta komissio on valmis keskustelemaan jäsenmaiden kanssa ja myös kannustaa jäsenmaita osallistumaan kohta alkavaan julkiseen konsultaatioon. Komissio totesi jäsenmaakohtaisten vaikutustenarviointien olevan osa yksityiskohtaisia lainsäädäntöehdotuksia, joita odotetaan kesällä 2021.

Ilmastolaista saavutettiin osittainen yleisnäkemyks, jäsenmaista ainoastaan BG pidättäytyi tukemasta. HU jätti kokouksessa lausuman, jossa korosti sitoutumistaan ilmastoneutraalisuuden saavuttamiseen ja tähän mennessä tekemiään päästövähennystoimia. Yleisnäkemyksen saavuttamisen edellytyksenä on lausuman mukaan yksityiskohtainen ohjeistus Eurooppa-neuvostosta koskien "enabling framework" periaatteita (jokaisen jäsenmaan tulisi saavuttaa vähintään 40% päästövähennys 2030 vuoteen 1990 verrattuna, uusien vähennystavoitteiden asettamisessa tulee huomioida aiemmat toimet, ETS:n modernisaattiorahaston tulee säilyä ja vahvistua, ei-päästökauppasektorin tavoitteiden tulee perustua BKT/capita kriteeriin (relative GDP per capita), kaikkia teknologioita tulee kohdella samanarvoisesti (teknologianeutraalisuus), energian saatavuus tulee turvata, hiilelle ei tule asettaa yhtenäistä hintaa asuinrakennusten lämmitykseen (päästökaupan nykyistä soveltamisalaa laajemmin), hiilivuodolta tulee suojautua).

Osittainen yleisnäkemyks ilmastolaista: <https://www.consilium.europa.eu/media/46514/st12261-en20.pdf>

EU:n biodiversiteettistrategiaa koskevat päätelmät

Pj. korosti biodiversiteetin merkitystä ja totesi COVID-pandemian osoittaneen ekosysteemien suojelun ja ennallistamisen olevan keskeistä, kun pyritään vahvistamaan yhteiskuntiemme kestäkykyä ja valmiutta vastaavien uhkien varalta. EU:n biodiversiteettistrategia on yksi Green Dealin keskeisistä

aloitteista ja tärkeä osa EU:n elpymistä. Biodiversiteettipäätelmien myötä EU voi osoittaa johtajuutta YK:n vuoden 2020-jälkeisten biodiversiteettiä koskevien tavoitteiden neuvotteluissa (COP-15), jotka pyritään järjestämään ensi vuonna. Pj. totesi, että päätelmistä on keskusteltu pitkään ja perusteellisesti ja tekstistä on saavutettu sopu Coreperissa. Pj. ehdotti, että Coreperissa 14.10 hyväksytystä tekstistä (asiakirja 11829/20) äänestetään ensin, ja keskustelu käydään sen jälkeen. Pj:n ehdotus menettelytavaksi hyväksyttiin. Seuranneessa äänestyksessä jäsenmaat hyväksyivät tekstin muutoksitta.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa kiiteltiin puheenjohtajaa pitkien neuvotteluiden jälkeen saavutetusta sovusta ja tasapainoisesta kompromissitekstistä. Useissa puheenvuoroissa myös kiiteltiin komissiota biodiversiteettistrategian laatimisesta ja todettiin strategian sisällön heijastuvan päätelmissä hyvin. Moni jäsenmaa korosti biodiversiteettistrategian toimeenpanon kytkeytymistä muihin politiikan alueisiin, kuten esimerkiksi maatalouteen, sekä biodiversiteetin valtavirtaistamista laajemmin eri sektoreille.

Puheenvuoroissa kiinnitettiin huomiota biodiversiteetin huonoon tilaan ja tästä äskettäin julkaistuihin raportteihin sekä korostettiin kiireellisiä toimia biodiversiteetin ennallistamiseksi ja suojelemiseksi. Joissakin puheenvuoroissa tuotiin esille biodiversiteetin merkitys tarttuvien tautien ennaltaehkäisyssä näkökulmasta, jonka merkitys on korostunut erityisesti nykyisessä COVID-19 -tilanteesta. Puheenvuoroissa myös tuotiin esille kansallisia esimerkkejä siitä, miten biodiversiteetistä pyritään huolehtimaan.

Monissa puheenvuoroissa korostettiin kansallisen, EU-tason ja kansainvälisen tason toimien välistä yhteyttä ja pidettiin keskeisenä, että EU näyttää kansainvälisesti esimerkkiä ja kunnianhimoa. On tärkeää, että voidaan edetä vuoden 2020 jälkeisten tavoitteiden osalta ja saavutetaan sopu YK:n biodiversiteettisopimuksen osapuolikokouksessa (COP-15) Kiinassa jo ensi vuonna.

Päätelmiin sisältyvät suojeltujen alueiden pinta-alatavoitteet toisaalta toivotettiin tervetulleiksi monissa puheenvuoroissa mutta joissakin puheenvuoroissa niiden toimeenpanon haasteita korostettiin. Jotkut jäsenmaat korostivat kansallisia olosuhteita ja sitä, että rahoitus toimien toteuttamiseen on tärkeä varmistaa.

Suomi huomautti puheenvuorossaan biodiversiteetti- ja ilmastokriisin olevan saman kolikon kaksi eri puolta sekä painotti kiireellisten toimien tarvetta. Suomi korosti ekosysteemien terveyden ja resilienssin merkitystä sekä toimia eri politiikan sektoreilla, kuten EU:n yhteinen maatalouspolitiikka CAP. Runaslajistoisten alueiden suojelu EU:ssa sekä pölyttäjien määrän vähenemisen kääntäminen on varmistettava. Suomi korosti myös kansainvälisen biodiversiteettikokouksen COP-15 olevan erittäin tärkeä ja neuvotteluiden sitä varten tulee jatkua, tarvittaessa virtuaalisessa muodossa. Syyskuussa järjestetty YK:n huippukokous luonnon monimuotoisuudesta (UN Biodiversity Summit) sekä siellä useiden valtionpäämiesten antama vetoomus Leaders' pledge for nature olivat rohkaisevia. Suomi korosti myös transformatiivisen muutoksen tarvetta, kestävä kehityksen tavoitteita (SDG:t) osana ratkaisua tässä suhteessa sekä sidosryhmien osallistamista, ml. nuoret, naiset ja alkuperäiskansat. Tavoitteiden täytäntöönpano ja saavuttaminen edellyttävät resursseja ja rahoitusta. Suomi totesi hallituksen edistävän toimia biodiversiteettikadon vähenemisen torjumiseksi ja myös lisänneen rahoitusta tätä varten.

Komissio (komissaari Sinkevičius) totesi biodiversiteettikadosta ja siitä, miten kehitys voidaan kääntää, olevan yhä enemmän tietoa, esim. 19.10 julkistettiin Euroopan ympäristöviraston EEA:n raportti ”State of nature in the EU”. Biodiversiteetistä huolehtiminen on tärkeää paitsi ilmastonmuutoksen torjunnan, myös COVID:sta elpymisen näkökulmasta. EU:n rahoitusta tulee mahdollisuuksien mukaan mobilisoida biodiversiteetin suojeluun (monivuotinen rahoituskehys MFF, koheesiorahastot, CAP). Vahva poliittinen signaali tarvitaan paitsi strategian toimeenpanoon EU:ssa, myös kansainvälisiä COP-15 neuvotteluja varten, joissa EU:n tulee ajaa kunnianhimoista lopputulosta.

SE ja LV jättivät yhteisen lausuman, jossa he ilmoittivat tukevansa päätelmiä mutta korostivat oikeuttaan määritellä luonnonmetsät kansallisten olosuhteiden mukaisesti kunnes meneillään olevat prosessit EU:ssa käytettävistä määritelmistä on saatu päätökseen ja sovittu jäsenmaiden kesken. PL jätti lausuman, jossa ilmaisi tukevansa biodiversiteetin suojelemista mutta korosti jäsenmaiden tarvetta osallistua työkalujen, määritelmien ja ohjeistuksen kehittämiseen. Päätelmissä ei tule määritellä menetelmää vastuiden jakoon jäsenmaiden kesken tavoitteiden saavuttamiseksi. PL myös korosti metsäekosysteemien terveyden ja resilienssin ylläpitämistä ja totesi PL metsiä hoidettavan kestävästi biodiversiteettiä kunnioittaen. Vanhojen metsien määritelmästä keskustellaan edelleen ja on vaikea ennustaa lopputulosta. Lisäksi PL korosti jäsenmaiden olosuhteiden huomioimista.

HU jätti lausuman, jossa korostettiin biodiversiteetin suojelun merkitystä mutta ilmaistiin huoli tavoitteiden saavuttamisen haasteista ja jäsenmaille mahdollisesti kohdistuvasta taakasta. Lisäksi ehdotuksista suojeltujen alueiden laajentamiseen tarvitaan lisää selkeyttä esimerkiksi määritelmien osalta. Mahdollinen tuleva lainsäädäntö tulee perustua huolelliseen vaikutustenarviointiin jäsenmaatasolla. Kestävä metsänhoito on tärkeä instrumentti ylläpitää ja parantaa metsien biodiversiteettiä ja tämä pitäisi huomioida tulevassa metsästrategiassa. CAP:n kontribuutio biodiversiteettistrategian tavoitteisiin tulee olla oikeudellisesti perusteltua ja suhteessa rahoitukseen. Komission suositukset kansallisiin CAP-suunnitelmiin voivat toimia jäsenmaille vain ohjeena, jotka jäsenmaat voivat halutessaan ottaa huomioon. Mikäli jäsenvaltio valitsee eri politiikkavalinnat kuin komission suosittelemat, tästä ei tulisi koitua oikeudellisia seurauksia.

Biodiversiteettiä koskevat päätelmät: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11829-2020-INIT/en/pdf>

AOB-kohdat

PL esitteli ehdotuksensa päästökaupan (ETS) uudistamiseksi (asiakirja 11766/20). PL katsoo, että nykyinen järjestelmä kohtelee jäsenmaita epäedullisesti ja ehdottaa kolmea tapaa sen uudistamiseksi: Modernisaatiorahaston koon kasvattaminen ja/tai uuden Energiasolidaarisuusrahaston perustaminen, muutokset nykyiseen käytäntöön päästöoikeuksien allokoinnissa sekä referenssiperiodin muuttaminen 2016-2018 (ei 2005 tai 2005-2007). SE totesi vahvan ETS:n olevan tärkeä 2030 tavoitteiden kannalta, ilmaisjaosta tulisi kuitenkin vähitellen luopua. Järjestelmän tulisi olla tehokas ja päästövähennyksiin kannustava. Muutokset ilmaisjakoon tulisi tehdä reilulla tavalla, vertaamalla laitoksia, jotka toimivat samalla sektorilla riippumatta siitä missä maassa ne sijaitsevat. SE totesi myös odottavansa komission tulevia ehdotuksia ETS:sta ja keskustelua niistä. HU tuki modernisaatiorahaston ylläpitoa ja kasvattamista.

LT informoi Espoon sopimuksen osapuolten MOP-8 kokouksesta, joka järjestetään Vilnassa 8-10.12.2020, ja toivotti jäsenmaat tervetulleiksi.

Komissio (ympäristökomissaari Virginijus Sinkevičius) esitteli 14.10 julkistamiaan aloitteita:

Tiedonanto kestävyyttä edistävästä kemikaalistrategiasta
<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11976-2020-INIT/en/pdf>). SE kiitti komissiota ja totesi yhdessä esimerkiksi AT, BE, DK, FI, FR, LU, NL, NO ja ES kanssa toivoneensa pitkään kunnianhimoista kemikaalistrategiaa. Julkaistu strategia näyttää lupaavalta ja tukee kestävästä kehityksestä, kiertotalous- ja ilmastotavoitteita. LU, FI, DK, EE ja FR kiittivät myös strategiasta. EE toivoi neuvoston päätelmiä. FR piti tärkeänä menettelyiden luomisen haitallisten kemikaalien vetämiseen markkinoilta sekä toimia EU:ssa kiellettyjen aineiden viennin estämiseksi kolmansiiin maihin.

Ehdotus asetukseksi tiedon saatavuutta, yleisön osallistumista päätöksentekoon sekä oikeuden saatavuutta ympäristöasioissa koskevan (nk. Århus-asetuksen) muuttamisesta sekä tiedonanto muutoksenhaku- ja vireillepano-oikeuden edistäminen ympäristöasioissa EU:ssa ja sen jäsenvaltioissa. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11854-2020-INIT/en/pdf> <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-11853-2020-INIT/en/pdf> AT ja LU kiittivät komissiota aloitteista. NGOiden rooli on keskeinen ja aloite tärkeä. Neuvottelut asetusehdotuksesta tulisi saada päätökseen ennen ensi vuonna järjestettävää Århusin sopimuksen osapuolikokousta. HU totesi heillä olevan huolia, vaikka asetuksen scope on rajattu, täytyy varmistaa, että se ei avaa mahdollisuutta kansallisen lainsäädännön haastamiseen EU-tuomioistuimessa.

Päätösehdotus EU:n kahdeksannesta ympäristöohjelmasta (8th Environment Action Programme, 8EAP). <https://ec.europa.eu/environment/pdf/8EAP/2020/10/8EAP-draft.pdf> DK:n mukaan EU:n ympäristöohjelmat ovat vaikuttavia politiikkatyökaluja, koska sekä neuvoston että Euroopan parlamentin on hyväksyttävä ne. DK pitää hyvänä, että 8EAP perustuu Green Dealin ja siinä esitetään kuusi prioriteettitavoitetta. Ohjelman pitäisi kuitenkin keskittyä vahvasti myös toimeenpanoon ja sen valvontaan. Toimeenpanossa on valtavia puutteita. Ohjelmassa tulisi lisäksi olla puolivälitarkastelu vuonna 2024, jotta voidaan katsoa kehitystä sekä ottaa huomioon nousevat ympäristöhaasteet sekä uusia tavoitteita ja indikaattoreita. AT:n mukaan ohjelmassa ei ehkä ole sellaisia kaiken kattavia tavoitteita kuin aiemmissa ohjelmissa, mutta sillä voi olla merkittävä vaikutus Green Dealin tavoitteiden toteuttamiselle. Avainindikaattoreiden käyttö ja turhista indikaattoreista luopuminen on tärkeää. CZ toivoo, että ohjelma hyväksytään ajoissa ja olisi ollut hyödyllistä, että ehdotus olisi jo sisältänyt indikaattorit. Toivoo, että 8EAPista saadaan mahdollisimman suuri lisäarvo. Pj. tulee informoimaan jäsenmaita jatkoaskelista.

NL informoi ilmastonmuutokseen sopeutumista koskevasta 24 h kestävästä virtuaalisesta kokouksesta *Climate Adaptation Summit* (CAS 2021, lisätietoa: <https://www.cas2021.com/>), joka järjestetään 25.1.2021. Kokouksen on tarkoitus osaltaan tukea seuraavaan ilmastopimuksen osapuolikokoukseen COP26:seen valmistautumista. NL toivoi jäsenmailta aktiivista osallistumista kokouksen valmisteluihin ja itse tapahtumaan. Kokous on tarkoitus avata päämiesten osuudella. Lisäksi ohjelmassa on ministeritason dialogeja ja runsaasti erilaisia muita tapahtumia.

NL informoi myös 15.4.2021 järjestettävästä korkean tason kokouksesta "World Circular Economy Forum + Climate". Kokouksessa käsitellään kiertotalouden, ilmaston ja kestävä kehityksen välisiä kytkentöjä. Kokous toteutetaan NL, FI ja CAN välisenä yhteistyönä.

Yhteenveto ympäristöneuvoston tuloksista on saatavilla:

https://www.consilium.europa.eu/en/meetings/env/2020/10/23/?utm_source=dsms-auto&utm_medium=email&utm_campaign=Environment+Council
sekä: <https://www.consilium.europa.eu/media/46524/st12245-en20.pdf>

Suomen edustajat

Ministeri Mikkonen ja virkamiesvaltuuskunta

Asiakirjat

11870/1/20, 6230/20 + ADD1, 12067/20, 12067/20 COR1, 11829/20, 12083/20, 11766/20

Liitteet

Viite

Asiasanat	biodiversiteetti, ympäristö, ympäristöneuvosto, ilmasto
Hoitaa	TEM, UM, YM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, STM, VM, VNK, VTV
